

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА В СТРАТЕГІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДОНБАСУ

Анотація

Розглянуто стан податкової та митної безпеки на підконтрольних Україні територіях Донецької та Луганської областей через формування податкових надходжень до бюджетів та єдиного соціального внеску в 2013-2016 рр.

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА В СТРАТЕГІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДОНБАСУ

Військові дії на Донбасі істотно погіршили соціально-економічний стан та відповідно звузили податкову базу на підконтрольних Україні територіях Донецької та Луганської областей. Валовий регіональний продукт у 2014 р. відносно 2013 р. по Донецькій області скоротився майже на третину (з 164,9 до 120,0 млрд грн або на – 27,3 %), а Луганської області – майже вповоловину (з 55,1 до 31,4 млрд грн або на – 43,0 %). Так якщо впродовж попередніх десяти років 2003-2013 рр. Донецька область порівняно з іншими регіонами України традиційно виробляла найбільший (після м. Києва) обсяг ВВП, то з 2014р. вона посупилася першим місцем Дніпропетровській області. В свою чергу, Луганська область за декілька попередніх років до окупації мала 5-те або 6-те місце у рейтингу областей України за рівнем валового регіонального продукту. В 2014 р. вона спустилася на 14-те місце з 24-х областей України, оскільки значна частина промислового потенціалу Донбасу зруйнована окупантами або потрапила під їх контроль. Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу відповідно зменшився по Донецькій області з 37 830 грн на душу населення у 2013 р. до 27 771 грн у 2014 р., а по Луганській області – з 24 514 грн. на душу населення в 2013 р. до 14079 грн. у 2014 р.¹

У Донецькій області, в зв'язку з веденням бойових дій багато підприємств на її території вимушені були припинити або зовсім зупинити виробничий процес. Міграція платників податків та спад промислового виробництва (рис. 1), призвели до невиконання індикативних планових показників та загального зниження податкових надходжень.

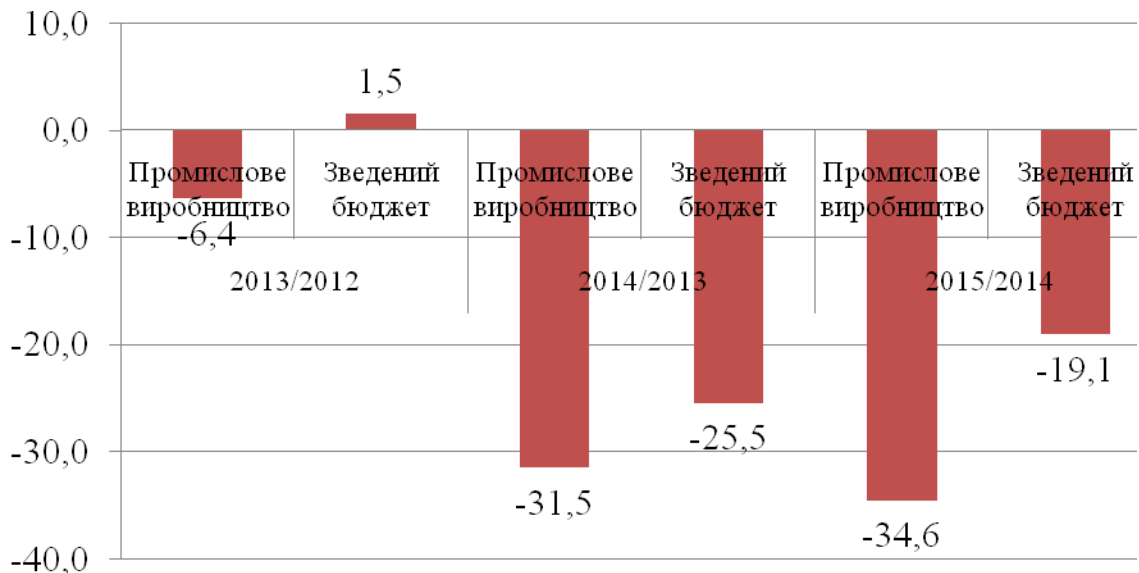
¹ Валовий регіональний продукт (2004-2014) / Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vrp/vrp2014_u.zip



Рис. 1. Динаміка індексу промислового виробництва в 2013 - I кв. 2016 рр. (до відповідного періоду попереднього року, кумулятивно наростаючим підсумком), %²

Разом з тим, в умовах негативних тенденцій Головне управління ДФС у Донецькій області два роки 2014-2015 рр. поспіль звітувало, що при зниженні збору платежів забезпечено адекватність темпів надходжень темпам промислового виробництва. При падінні індексу промисловості за 2014 р. у порівнянні з 2013 р. на 31,5 %, то податкові надходження знизились на 25,5 %, а при падінні індексу промисловості за 2015 р. у порівнянні з 2014 р. на 34,6 %, то податкові надходження знизились на 19,1 % (рис. 2). З початку 2016 р. на території Донбасу відзначається стійке повоєнне відновлення промислового виробництва. Зростання загальнодержавного показника відбулося в основному за рахунок внеску добувної промисловості, Донецької та Луганської областей. Найбільш ймовірно було враховано постачання вугілля для ТЕС з окупованих територій на контрольовані.

² Індекси промислової продукції за регіонами (уточнені дані) / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/pr/tpo/tpo_u/tpo1215_u.htm



Джерело: побудовано за даними Головного управління ДФС у Донецькій області та Державної служби статистики України.

Рис. 2. Динаміка росту промислового виробництва та надходжень до зведеного бюджету Донецької області в 2013-2015 рр., %

За даними Головного управління статистики в Донецькій області за 2013–2015 рр. індекси промислової продукції по основних видах діяльності підприємств області були спадними^{3,4}: промисловість – 93,6 % у 2013 р., 68,5 % у 2014 р. та 65,4 % у 2015 р. (*довідково:* виробництво коксу – 91,8 % та 68,5 % та 84,9 %; виробництво хімічної продукції – 78,4 % та 52,5 % та 47,3 %; металургійне виробництво – 93,7 % та 72,3 % та 73,6 %; машинобудування – 79,1 % та 58,9 % та 66,2 %).

Найбільша питома вага податкових надходжень в промисловості Донецької області забезпечується підприємствами трьох галузей за підсумками 2015 р.: підприємства видобувної промисловості – 45 % надходжень до Державного бюджету України та 28 % надходжень до місцевих бюджетів, підприємства металургії – 17 % та 33 %, підприємства галузі постачання електроенергії, газу, пари – 12 % та 15 % відповідно.

³ Індекси промислової продукції за основними видами діяльності у 2013-2015 роках (відсотків до попереднього року) / Головне управління статистики у Донецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.donetskstat.gov.ua/statinform1/industry4_1.php

⁴ Індекси промислової продукції за регіонами (уточнені дані) / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/pr/tpo/tpo_u/tpo1215_u.htm

За 2015 р. від підприємств промислового сектору до державного бюджету надійшло 1 895 млн грн, що складає 46,2 % від загального збору до державного бюджету (4 097 млн грн), до місцевих бюджетів надійшло 2 495 млн грн, що складає 44,4 % від загального збору до місцевих бюджетів (5 619 млн грн). У порівнянні з 2014 р. збір платежів, як до державного, так і до місцевих бюджетів, у промисловості зменшився (до державного – на 3 %, до місцевих – на 29 %).

Луганська область наразі майже втратила свій економічний потенціал. Індекси промислової продукції (у % до попереднього року) щорічно спадали і становили в 2013 р. – 91,1 %, 2014 р. – 58,0 % та 2015 р. – 34,0 %. Таким чином, залишок промислового виробництва у 2015 р. порівняно з 2013 р. становив 19,7 %. Зокрема фактично усе металургійне виробництво на даний час знаходиться на тимчасово окупованій території. Основними бюджетоутворюючими підприємствами галузі були ПрАТ «Алчевський металургійний комбінат», ПАТ «Стахановський завод феросплавів», ПАТ «Луганський трубний завод», Лутугинський державний науково-виробничий валковий комбінат, ТОВ «Метали і полімери». Провідні підприємства галузі машинобудування – ПАТ «Стахановський вагонобудівний завод», ПАТ «Луганськтепловоз», ПрАТ «НВЦ «Трансмаш», ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод» та ін. також залишилися на тимчасово окупованій території⁵. Враховуючи вкрай тяжкий стан економіки області, припинення діяльності підприємств, знищення логістики та руйнування сталого режиму діяльності суб'єктів господарювання, пов'язане з проведенням бойових дій на території Луганській області, вимушеного переміщення фахівців та втратою кадрового потенціалу, першочерговою задачею є відновлення бази оподаткування, розширення кількісного та якісного складу платників та забезпечення стабільного наповнення бюджетів.

⁵ Моніторинг показників соціально-економічного розвитку області, Підсумки роботи промислового комплексу / Луганська обласна державна (військово-цивільна) адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://loga.gov.ua/oda/about/depart/economy/se-state/monitoring/>
<http://loga.gov.ua/oda/about/depart/economy/ec-complex/results/>

Кількість платників податків у Донецькій та Луганській областях зменшується, але темпи такого скорочення уповільнилися.

*У Донецькій області*⁶ станом на 01.01.2015 р. на податковому обліку в органах ДФС Донецької області перебували 72 850 юридичних осіб та 135 989 фізичних осіб – підприємців (довідково: протягом 2014 р. кількість платників зменшилась: по юридичних особах на 1 226 (1,6 %), фізичних осіб - підприємців – на 58 551 (30 %)). Кількість платників – юридичних осіб протягом 2015 р. практично не змінилась та станом на 01.01.2016 р. становить – 72 880. Проте у 2015 р. взято на податковий облік на 287 новостворених юридичних осіб менше, ніж у 2014 р. У 2015 р. у порівнянні з 2014 р. на 12 887 зменшилась кількість самозайнятих осіб, які перебувають на обліку, також зменшилась кількість новостворених підприємців на 2 706 осіб. Разом з тим, у 2015 р. припинили підприємницьку діяльність 15 303 особи, що майже у 4 рази менше ніж у 2014 р. Станом на 01.01.2016 р. на обліку в контролюючих органах області перебувають 194 551 платників єдиного соціального внеску. Зменшення кількості платників пов'язано із зменшенням новостворених суб'єктів господарювання.

З метою забезпечення контролю за платниками податків з грудня 2014 р. та протягом 2015 р. проводився моніторинг платників, які змінили місцезнаходження на території області або до інших областей України. Так, протягом 2015 р. у зв'язку із зміною місцезнаходження (місця проживання) на територію інших областей, міста Києва або на іншу територію Донецької області переведено 7 747 платників (4 550 юридичних осіб та 3 197 підприємців), 2 656 суб'єкти (1 827 юридичних осіб та 829 підприємців) змінили основне місце обліку на територію Донецької області, де органи державної влади здійснюють свої повноваження, 47 платників включені до Реєстру великих платників податків на 2016 р. та

⁶ Тут і далі Звіти про виконання плану роботи Головного управління ДФС (до 2014 р. – Міндоходів) у Донецькій області на 2013, 2014, 2015 роки / Головне управління ДФС у Донецькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dn.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti>

переведені на обслуговування до спеціалізованих ДПП з обслуговування великих платників. Разом з тим, 250 (3 %) платників (186 юридичних осіб та 64 підприємців) зареєстровано на території Донецької області, де органи державної влади не здійснюють свої повноваження або здійснюють не в повному обсязі.

*У Луганській області*⁷ на даний час на території, яка підконтрольна українській владі залишилось менш як 15,0 % промислових підприємств, а решта підприємств (близько 600) - на тимчасово неконтрольованій території. Кількість платників станом на початок 2016 р. в порівнянні з початком 2015 р. зменшилась на 5,0 % (з 105 141 до 99 905 суб'єктів господарювання) як по юридичних особах, так і по фізичних особах – підприємцях. З тимчасово неконтрольованих територій перереєструвались до контрольованої території Луганської області та інших регіонів України 958 суб'єктів господарювання. Кількість підприємств, які надали декларацію з податку на прибуток за 2014 р. скоротилась більш ніж у 2,5 рази (з 6281 за 2013 р. до 2472 суб'єктів господарювання у 2014 р.). Сума валового доходу зменшилась у 4 рази (з 42,0 млрд грн у 2013 р. до 10,1 млрд грн у 2014 р.). Кількість збиткових підприємств збільшилась більш, ніж у 3 рази, сума збитків збільшилась в 1,5 рази до 912 млн грн. Аналогічна ситуація і по платниках податку на додану вартість. Їх кількість в порівнянні з 2014 р. скоротилась більш ніж в 2 рази (з 6413 до 2541). Зменшились як щомісячні обсяги продажу з 3,0 млрд грн до 1,0 млрд грн, так і нарахування з 60,0 млн грн до 17,0 млн грн. В результаті стрімкого скорочення об'єктів оподаткування, економічна, фінансова та податкова безпека регіону вийшли за гранично безпечні межі.

Зменшення податкової бази призвело до зниження рівня податкових надходжень у бюджет.

⁷ Тут і далі Звіт про виконання Плану роботи Головного управління ДФС у Луганській області на 2015 рік / Головне управління ДФС у Луганській області. – 29.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lg.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/234122.html>

Донецька область в 2015 р. до Зведеного бюджету України забезпечила надходження 9 716,4 млн грн, що **на 19,1 %** менше 2014 р. (довідково: в 2014 р. **на 25,5 %** менше 2013 р.). До державного бюджету в 2015 р. зібрано 4 096,9 млн грн, що на 1 282,3 млн грн або **на 23,8 %** менше 2014 р. (довідково: в 2014 р. **на 33,1 %** менше 2013 р.). В структурі надходжень до загального фонду державного бюджету за 2014-2015 рр. основні статті склали збір податку на додану вартість – 2 059,0 млн грн та 1 467,6 млн грн (-28,7 %) відповідно, податок та збір на доходи фізичних осіб – 1 629,0 та 1 711,2 млн грн (+5,0 %), податок на прибуток підприємств – 982,1 та 374,3 млн грн (-61,9 %), рентна плата – 346,9 та 318,6 млн грн (-8,2 %), екологічний податок 139,1 та 67,4 млн грн (-51,6 %).

До місцевих бюджетів в Донецькій області за 2015 р надійшло 5 619,5 млн грн, що на 1 061,8 млн. грн. або **на 15,9 %** менше 2014 р. (довідково: в 2014 р. **на 20,3 %** менше 2013 р.). В структурі надходжень до місцевих бюджетів за 2014-2015 рр. основні статті склали податок з доходів фізичних осіб – 6 681,3 млн грн та 5 619,5 млн грн (-18,1 %) відповідно, плата за землю – 944,5 та 707,6 млн грн (-25,1 %), єдиний податок – 410,0 та 356,8 млн грн (-13,0 %), екологічний податок – 555,8 та 269,5 млн грн (-51,5 %). Запроваджений у 2015 р. акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів забезпечив 278,1 млн грн додаткових надходжень для місцевих бюджетів. За 2015 р. по єдиному соціальному внеску в Донецькій області на загальнообов'язкове державне соціальне страхування надійшло 7 729,7 млн грн (довідково: в 2014 р. – 12 738 млн грн).

У Луганській області в 2015 р. платники перерахували до бюджетів усіх рівнів 5 814,0 млн грн податків і єдиного соціального внеску. З початку 2015 р. спостерігалася стійка позитивна динаміка надходження платежів до бюджетів усіх рівнів. Якщо в січні збір складав 333,5 млн грн, то у грудні 2015 р. мобілізовано 631,5 млн грн або в 1,9 рази більше. Для порівняння, наприклад, в результаті вжитих податковою службою Луганської області

заходів у 2012 р. до Зведеного бюджету України було направлено 7,6 млрд грн податків і зборів, в т.ч. до державного – 3,4 млрд грн та до місцевих бюджетів – 3,7 млрд грн податкових платежів.⁸

До загального фонду *Державного бюджету* за 2015 р. надійшло 1 489,9 млн грн податків та платежів, додатково до плану зібрано 215,9 млн грн. До *місцевого бюджету* направлено 1 801,4 млн грн, додатково до плану мобілізовано 215,8 млн грн Єдиного соціального внеску надійшло 2 513,5 млн грн. У структурі податкових надходжень до загального фонду Державного бюджету за 2015 р. найбільшу частку становили надходження з рентної плати за користування надрами – 698,99 млн грн або 47,0 %, податку з доходів фізичних осіб (в т.ч. військовий збір) – 500,41 млн грн або 33,6 % та ПДВ –196,2 млн грн або 13,2 %. Незначними були надходження податку на прибуток 68,4 млн грн або 4,6 % та акцизного податку 5,6 млн грн або 0,4 %. Позитивну динаміку надходжень звіти головних управлінь ДФС в областях визначають результативністю їх контрольно-перевірочної роботи.

Окремі найбільші підприємства на окупованих територіях, що перебувають у тісній кооперації з підприємствами на підконтрольній Україні території, перереєстровані та сплачують податки до державного та місцевих бюджетів України. Відомо, що їх працівники отримують заробітну плату в гривні, хоча самопроголошеною владою терористичних організацій примусово запроваджена рубльова зона.

У Донецькій області в 2015 р. зібрано податку на додану вартість у розмірі 1 467,6 млн грн або 100,0 % від індикативного показника (1 467,3 млн грн). ***Із загальної суми збору ПДВ за 2015 р. 368,9 млн грн або 25,1 % надійшло по підприємствах, що знаходяться на обліку на тимчасово невідконтрольних територіях та 1 098,7 млн грн або 74,9 % – по підприємствах, що знаходяться на обліку на підконтрольних територіях.*** У 2014 р. зібрано ПДВ у розмірі 2 258,4 млн грн або 80,4 % індикативного

⁸ Звіт про виконання Плану основних питань економічної і контрольної роботи Державної податкової служби у Луганській області за 2012 рік / Головне управління ДФС у Луганській області. – 17.01.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lg.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/82512.html>

показника (2 809,8 млн грн). *Із загальної суми збору 1 489,8 млн грн або 66,0 % надійшло від підприємств, що перебували на тимчасово неконтрольованих територіях області, та 768,6 млн грн або 34,0 % – від підприємств, що перебувають на контрольованих територіях області.*

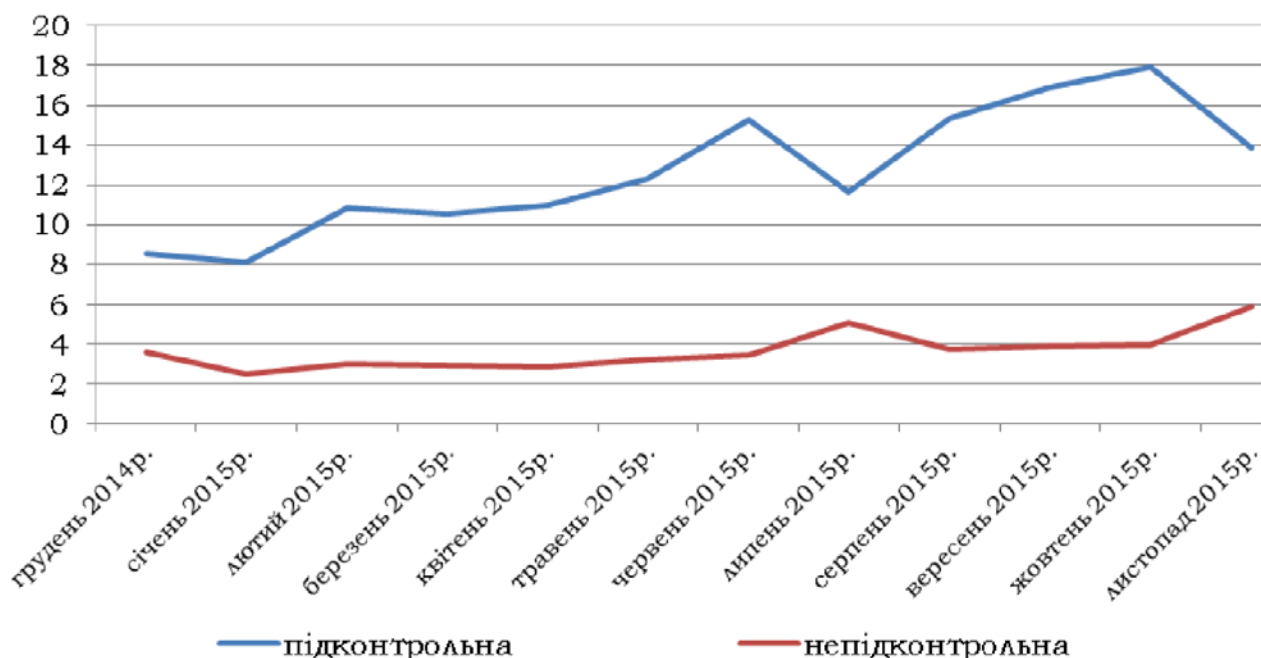
У 2014 р. порівняно з 2013 р. обсяги оподатковуваних операцій склали 156,2 млрд грн, що на 143,1 млрд грн або на 47,8 % менше. В 2015 р. у порівнянні з 2014 р. обсяги оподаткованих операцій ще більше скоротились і становили 87,3 млрд грн, що на 46,6 млрд грн або 34,8 % менше. Нарахування ПДВ зменшились на 520,7 млн грн або 21,1 % (з 2 462,4 млн грн за 2014 р. до 1 941,7 млн грн за 2015 р.). В частині декларування зовнішньоекономічної діяльності за 2015 р. слід зазначити, що обсяги експорту скоротились на 0,1 млрд грн або 1,2 % (з 8,5 млрд грн за 2014 р. до 8,4 млрд грн за 2015 р.), а обсяги імпорту виросли на 1,5 млрд грн або 28,3 % (з 5,3 млрд грн за 2014 р. до 6,8 млрд грн за 2015 р.).

У Луганській області на початок 2015 р. на обліку перебувало 7 085 платників ПДВ. Протягом 2015 р. кількість платників ПДВ зменшилась на 37,5 % або 2 657 суб'єктів господарювання. *Третина з них перебуває на тимчасово неконтрольованій території.* Фактичні надходження ПДВ у сумі 196,2 млн грн були на 0,2 % більшими планових показників (195,76 млн грн). Необхідно зазначити, що в структурі надходжень ПДВ близько 40 млн. грн. надійшло з непідконтрольних територій. (рис. 3) Щомісячний збір податку на додану вартість збільшився в порівнянні з початком року майже у 1,6 рази, з 12,1 млн. грн. до 19,7 млн. грн. у грудні місяці. Починаючи з квітня та до кінця 2015 р. ГУ ДФС у Луганській області виконувало індикативні показники надходжень з ПДВ.

До загального фонду *місцевих бюджетів* Луганської області надійшло 1 878,0 млн грн податків і зборів, в тому числі по тимчасово неконтрольованих територіях – 510,0 млн грн або 27,0 % в загальній сумі надходжень. При затверджених показниках в сумі 1 232,3 млн грн, виконання в цілому по області складає 152,0 %, обласний бюджет виконано на 93,8 %,

недобір – 21,2 млн. грн. Не забезпечили виконання лише в Станично-Луганському районі - 94,6 %, недобір 2 031,5 тис грн.

Динаміка показників податкових надходжень та ЄСВ за Головними управліннями ДФС Донецької та Луганської областей наведена у Додатку А.



Джерело: Звіт про виконання Плану роботи Головного управління ДФС у Луганській області на 2015 рік. – 29.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lg.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/234122.html>

Рис. 3. Динаміка надходжень ПДВ Луганської області в 2015 р., млн грн.

Кількість податкових пільг у абсолютних показниках зменшилася, але їх співвідношення до сум фактичних надходжень зростає, оскільки серед їх отримувачів чимало неприбуткових бюджетних установ. Моніторинг застосування податкових пільг платниками податків залишається одним із актуальних питань для фіскальних органів. Щоквартально здійснюється аналіз звітів про втрати бюджету внаслідок пільгового оподаткування.

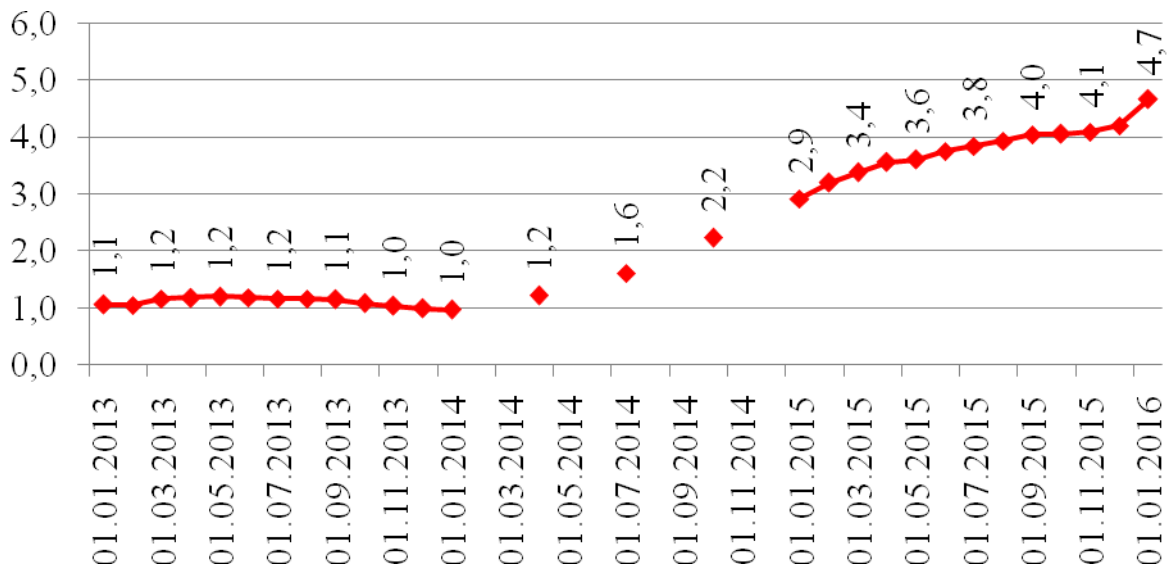
У Донецькій області за 9 місяців 2015 р. всього 1 817 платниками податків – юридичними та фізичними особами – використано 2 278 пільг по трьох видах податків на загальну суму у розмірі 1 661,2 млн грн, у т.ч. з ПДВ – 1 611,4 млн грн, з податку на майно – 49,0 млн грн та з податку на прибуток – 0,8 млн грн. Так, за 9 місяців 2014 р. використано 3 805 пільг по чотирьох видах податків і платежів на загальну суму 1 985,1 млн грн, що на 2 114

пільги (або на 35,7 %) та на 235,5 млн грн (або на 10,6 %) відповідно менше, ніж за 9 місяців 2013 р. *Основні обсяги пільг надаються за загальнодержавним ПДВ.* У розрізі бюджетів по Державному бюджету України в 2014-2015 рр. використано пільг 96,5-97 % від загальної суми пільг, по місцевому бюджету – 3-3,5 % від загальної суми пільг. Співвідношення пільг до сум фактичних надходжень до зведеного бюджету за 9 місяців 2014-2015 рр. склало **19,9 та 23,8 %** відповідно, у т.ч. до надходжень державного бюджету – 53,3 та 54,6 %, надходжень до місцевих бюджетів – 1,1 та 1,2 % відповідно. Загальна кількість використаних пільг у 2015 р. в обсязі 2 278 од. включала 1 355 пільги по ПДВ (59,5 %), 909 пільг з податку на майно (39,9 %) та 14 пільг з податку на прибуток. Сума пільг, що є втратами бюджету, склала 607,0 млн грн або 36,5 % від загальної суми пільг.

Військові дії на Донбасі призвели до стрімкого нарощення податкового боргу. Зростання обумовлено перш за все несплатою підприємствами своїх зобов'язань у зв'язку з призупиненням діяльності внаслідок захвату їх території озброєними формуваннями та неможливістю здійснювати свою діяльність в регіоні, а також пояснюється відсутністю грошових коштів у підприємств у зв'язку з тяжким фінансовим станом дебіторів та зупиненням розрахунків за продукцію. Найбільшу питому вагу в зростанні податкового боргу складають ДПП районів та міст, які переміщені з неконтрольованої території України, оскільки основні суми боргу обліковуються за підприємствами на непідконтрольній території.

У Донецькій області продовжує нарощуватися податковий борг. Станом на 01.01.2014 р. податковий борг до зведеного бюджету становив 961,2 млн грн та стрімко зростав – на 1 950,6 або втричі до рівня 2 911,8 млн грн станом на 01.01.2015 р. та ще на 1 744,5 млн грн або в 1,6 рази до **4 656,3 млн грн** станом на 01.01.2016 р. (рис. 4) По інспекціях, які знаходяться на території, контрольованій Україною, борг станом на 01.01.2016 р. складає 1 714,1 млн грн (з початку року зростання на

888,4 млн грн). Питома вага реального до стягнення боргу в його загальній сумі станом на 01.01.2016 р. складає майже 68 % (1 162,8 млн грн), погашення якого в свою чергу ускладнюється низкою причин, однією з яких є відсутність активів для його забезпечення. *По інспекціях районів та міст, які переміщені з неконтрольованої території України, борг складає 2 942,3 млн грн (впродовж 2015 р. зростання на 856,1 млн грн).*



Джерело: Звітність Головного управління ДФС в Донецькій області.

Примітка: без врахування податкового боргу великих платників податків.

Рис. 4. Динаміка податкового боргу за Головним управлінням ДФС Донецької області до зведеного бюджету в 2013-2015 рр., млрд грн

У Луганській області податковий борг децю зменшується. За даними ГУ ДФС у Луганській області, податковий борг станом на 01.01.2016 р. до зведеного бюджету складає 1310,0 млн грн (станом на 01.01.2015 р. він становив 1386,0 млн грн, тобто скоротився на 76,0 млн грн), у т.ч. до державного бюджету – 765,0 млн грн (станом на 01.01.2015 р. складав 765,0 млн грн, тобто не змінився), до місцевих бюджетів – 545,0 млн грн (станом на 01.01.2015 р. складав 622,0 млн грн, тобто зменшився на 77,0 млн грн).

Скорочення збору платежів за спеціалізованими державними податковими інспекціями по роботі з великими платниками податків (ВПП) у м. Донецьку та м. Луганську, а також АР Крим, стали основною

причиною зменшення надходження платежів Центрального офісу з обслуговування ВПП⁹.

У **Донецькій області¹⁰** за результатами роботи за 2015 р. ВПП забезпечили фактичні надходження до Державного бюджету на рівні 3 440,6 млн грн, що на 768,5 млн грн або на 18,3 % менше планових показників (4 209,1 млн грн). До місцевого бюджету надійшло 670,9 млн грн, що на 14,9 млн грн або на 8,8 % більше планових показників (656,0 млн грн). Єдиного соціального внеску від ВПП надійшло 4 562,1 млн. грн., що на 534,3 млн грн або на 10,5 % менше 2014 р. Невиконання відбулось за рахунок скорочення штатної чисельності на підприємствах у зв'язку з проведенням реорганізації, зниженням обсягів виробництва, несвоєчасної та не в повному обсязі виплати заробітної плати. З 2016 р. в рамках інституційної реформи ДФС Донецька та Луганська інспекції об'єднані разом із Запорізькою у Запорізьке управління Центрального офісу, що обслуговуватиме 186 ВПП або 10,6 % їх загальної кількості (1751 платник).

Зменшення надходжень від митниць Донбасу пов'язано зі скороченням обсягу зовнішньоекономічних операцій. Так по Донецькій області в 2015 р. порівняно з довоєнним 2013 р. обсяги експорту скоротилися на 70,2 % (з 12,4 до 3,7 млрд дол. США), імпорту – на 70,3 % (з 4,1 до 1,2 млрд дол. США). По Луганській області обсяги експорту скоротилися на 92,7 % (з 3,5 до 0,3 млрд дол. США), імпорту – на 82,8 % (з 1,8 до 0,3 млрд дол. США) відповідно¹¹. Загальне зменшення обсягів імпорту пов'язане, насамперед, з втратою контролю над частиною митної території, істотним зниженням обсягів виробництва промислової продукції

⁹ Звіт Міжрегіонального головного управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників про виконання Плану роботи на 2014 рік / Міжрегіональне головне управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників. – 03.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://officevp.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/186793.html>

¹⁰ Звіт СДПІ з ОВП у м. Донецьку МГУ ДФС про виконання Плану роботи на 2015 рік / Міжрегіональне головне управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників. – 16.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://officevp.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/236872.html>

¹¹ Обсяги експорту-імпорту товарів за регіонами України / Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/oet/oet_u/oet1315_u.htm

бюджетоформуючими підприємствами-імпортерами, зниженням обсягів імпорту нафтопродуктів.

*Донецька митниця ДФС*¹² до державного бюджету в 2015 р. перерахувала 3 941,2 млн грн, що на 423,1 млн грн або 9,7 % менше встановленого плану (4 364,3 млн грн). Недовиконання пояснюється істотним зниженням обсягів оподатковуваних імпортних операцій у порівнянні з 2014 р. по зоні діяльності митниці як по вазі (на 12,6 %), так і по вартості (56,1 %). Найбільше зниження обсягу імпорту за вартістю в 2015 р. відбулося по наступних групах товарів:

- нафтопродукти - на 97,8 % (на 298,5 млн дол. США);
- устаткування - на 74,6 % (на 194,9 млн дол. США);
- продукція хімічної промисловості - на 72,9 % (на 161,9 млн дол. США);
- метали й вироби з них - на 61,8 % (на 151,1 млн дол. США).

Враховуючи специфіку функціонування промисловості Донецького регіону, перелік найбільших експортерів протягом 2015 року залишався практично незмінним та базується на суб'єктах металургійної, вугільної, машинобудівної, хімічної та харчової галузей виробництва¹³. Донецька митниця ДФС зазначає, що 99,9 % митних декларацій оформлюється в електронному вигляді, що полегшує роботу суб'єктів ЗЕД, декларантів та митниці. Тенденція збільшення кількості працюючих суб'єктів, що здійснюють операції з товарами, залишається позитивною. *Позитивною також є тенденція збільшення товарообігу між Україною та країнами ЄС.* Слід відмітити зростання питомої ваги експортних операцій по вартості з 27,7 % у 2012-2013 рр. до 42,5 % у 2014-2015 рр. Зовнішньоторговельний обіг

¹² Звіт Донецької митниці ДФС про виконання Плану роботи на 2015 рік / Головне управління ДФС у Донецькій області. – 03.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dn.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/234840.html>

¹³ Донецькою митницею ДФС оформлено майже 45 тисяч митних декларацій / Головне управління ДФС у Донецькій області. – 22.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dn.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/232935.html>

за минулий період склав майже 3,8 млрд дол. При цьому імпортовано товарів на суму 776 млн. дол., експортовано – на 3 млрд дол.¹⁴

Луганська митниця ДФС¹⁵ втратила майже половину кордону та перераховує до бюджету втричі менші суми, ніж до періоду окупації. У Луганській області зосереджені практично всі основні галузі промисловості. Митниця є експорторієнтованою. Довжина кордону з РФ – 746 км, з якої:

- тимчасово невідконтрольна (Луганський регіон) – 358 км (48 %);
- контрольована (Старобільський регіон) – 388 км (52 %).

Митні пости Луганської митниці ДФС:

- внутрішні – 3 («Старобільськ», «Сєверодонецьк», «Лисичанськ»)
- у пунктах пропуску на кордоні – 7 («Луганськ – східний», «Красна Талівка», «Мілове», «Просяне», «Дьоміно – Олександрівка», «Новобіла», «Ганюшівка»).

Луганською митницею ДФС протягом 2015 р. до Державного бюджету України перераховано 1 048,5 млн грн митних платежів, що на 1 149,2 або на 52,3 % менше 2014 р. (довідково: у 2013 р. – 3,0 млрд. грн.) За результатами діяльності у 2015 р. виконання затвердженого індикативного показника надходжень Державного бюджету України для Луганської митниці ДФС становило на 91,7 млн грн або на 9,6 % більше плану (956,8 млн грн). За 2015 р. показник середньомісячних надходжень становив 87,4 млн грн. Станом на 01.01.2016 р. на обліку в Луганській митниці ДФС перебувають 1498 суб'єктів ЗЕД, при цьому здійснювали митне оформлення у звітному періоді лише 114 суб'єктів ЗЕД або 7,6 % їх загальної кількості.

Динаміка наповнення бюджету з початку 2016 р. демонструє позитивні результати завдяки заходам з детінізації, вдосконаленню системи електронного адміністрування ПДВ та розширенню спектру

¹⁴ Донецькою митницею ДФС оформлено більш ніж 15,6 млн. тон вантажів / Головне управління ДФС у Донецькій області. – 18.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dn.sfs.gov.ua/diialnist/zabezpechennya-nahodjen/232177.html>

¹⁵ Звіт Луганської митниці ДФС про виконання плану на 2015 рік / Головне управління ДФС у Луганській області. – 12.03.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lg.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/240363.html>

сервісних послуг ДФС. За оперативними даними ДФС України у січні-травні 2016 р. до зведеного бюджету загалом надійшло (сальдо) 254,9 млрд. грн., що на 56,1 млрд грн або на 28,2 % більше відповідного показника 2015 р. Зокрема у січні-квітні 2016 р. платники Донеччини спрямували до Зведеного бюджету України понад 3,5 млрд грн податкових надходжень, що на 38 % більше відповідного періоду 2015 р. В свою чергу, платники Луганщини забезпечили 1,9 млрд грн, що на 12 % більше аналогічного періоду 2015 р. Висока інфляція та девальвація сприяли виконанню бюджету в минулому 2015 р., але мали короткостроковий ефект. В поточному році збільшення показників слід досягати за рахунок позитивної економічної динаміки.

Зберігаються високі обсяги нелегального переміщення товарів та грошових коштів у зоні проведення АТО. Для боротьби з економічною злочинністю та контрабандою вдовж лінії зіткнення 30 січня 2015 р. створено спеціальний підрозділ податкової міліції Державної фіскальної служби «Фантом». Бійці спецпідрозділу здійснюють контроль, протидіють незаконному переміщенню вантажів й транспортних засобів через лінію розмежування між Україною та тимчасово окупованими територіями у Донецькій та Луганській областях. Податкові міліціонери спільно з співробітниками інших правоохоронних органів викривають фінансові злочини в зоні АТО та протидіють тероризму. Протягом п'яти ротаций в його лавах проходив службу 638 співробітників податкової міліції.

Протягом 2015-початку 2016 рр. співробітниками спецпідрозділу ДФС «Фантом» спільно з працівниками СБУ, МВС та ДПС упереджено незаконний перетин поза межами контрольних пунктів в'їзду/виїзду товарно-матеріальних цінностей, яких вилучено на загальну суму понад 210 млн грн.

Заходи проводилися у рамках роботи зведених мобільних груп по контролю за протиправним переміщенням вантажів (товарів) через лінію розмежування відповідно до Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів вздовж лінії зіткнення у межах Донецької та Луганської областей.

За вказаний період вилучено підакцизних товарів на суму майже 27 млн грн, тютюнових та горілчаних виробів на 10,6 млн грн та 23,5 млн грн відповідно, спирту – на 0,8 млн грн, лікарських засобів – на 42,8 млн грн, продуктів харчування – на 58,5 млн грн, ювелірних виробів – на 2,0 млн грн тощо. Крім того, у ході здійснення контрольних-перевірочних заходів виявлено та вилучено з незаконного обігу готівкових коштів на загальну суму 136 млн грн та 400 шт. банківських карт. З них понад 14,3 млн грн – вилучено на початку 2016 р.

На підставі отриманих матеріалів за вказаними фактами зареєстровано і внесено у Єдиний державний реєстр досудових розслідувань 136 кримінальних проваджень. З них – 34 кримінальних провадження за ознаками злочину, передбаченого ст. 212 КК України ухилення від сплати податків, 31 – за ст. 204 КК України незаконне виготовлення, зберігання та збут підакцизних товарів, 17 – за ст. 258-5 КК України фінансування тероризму, 54 – інші. Також співробітниками «Фантому» за 2015-2016 рр. складено 856 протоколів про адміністративні правопорушення. В томі числі складено 670 протоколів про порушення порядку провадження господарської діяльності по ст. 164 КУпАП та 185 – порушення порядку переміщення товарів до (з) району проведення АТО за ст. 204-3 КУпАП.¹⁶

Зберігаються проблеми із веденням бізнесу в зоні АТО, зокрема¹⁷:

- 1) Захоплення виробничих потужностей, товарів та грошових коштів терористами на непідконтрольній Україні території;
- 2) Неможливість відстоювання своїх законних прав у судах та відшкодування завданих матеріальних збитків на непідконтрольній Україні території;

¹⁶ За рік роботи спецпідрозділ ДФС «Фантом» упередив незаконне переміщення товарів на понад 210 млн. гривень / Державна фіскальна служба України. – 29.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/234233.html>

¹⁷ Складено з урахуванням матеріалів Ради бізнес-омбудсмена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://boi.org.ua/media/uploads/report_on_systemic_problem_eng_ukr.pdf, Робочої групи Європейської Бізнес Асоціації з підтримки бізнесу в зоні АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk/lobbying/committees/item/31404-eba-working-group-on-assisting-business-in-ato-area> та <http://biz.nv.ua/ukr/experts/luganovskay/jak-pratsjuje-biznes-v-zoni-ato-105660.html>

- 3) Неможливість перенесення габаритних цілісних виробничо-майнових комплексів на підконтрольну Україні територію;
- 4) Затягування розгляду питання про надання дозволів на перетин лінію зіткнення особами та вантажами з огляду на велику завантаженість Координаційного центру в м. Краматорську;
- 5) Часті зміни «Тимчасовому порядку»¹⁸ від 15.09.2015 р. № 810ог, від 16.12.2015 р. № 1154ог, від 26.12.2015 р. № 1182ог, від 24.02.2016 р. № 114ог.

Так, наприклад, Офіс бізнес-омбудсмена наводить випадок затягування органами ДФСУ розгляду питання щодо надання дозволу на вивезення вантажів з непідконтрольної на підконтрольну територію України. Після отримання такого дозволу одразу відбулися зміни у «Тимчасовому порядку», документ втратив чинність і його довелося отримувати потворно. Під час очікування дозволу водій та вантажівка з товарно-матеріальними цінностями були захоплені бойовиками. Збитки підприємця від втрати вантажу склали понад 100 тис. дол. США;

- б) Побоювання підприємств на контрольованій території співпрацювати з підприємствами не непідконтрольній території через ризики невиконання або неповного виконання контрактів, а також можливі звинувачення у фінансуванні тероризму;
- 7) Проблеми з ринком сировини для виробництва та збуту готової продукції з/на (не)підконтрольну Україні територію;
- 8) Законодавче визначення поняття «територія проведення антитерористичної операції» має труднощі у практичному застосуванні через проблеми з окресленням території проведення АТО.

¹⁸ Наказ Першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України (керівника Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей) «Про затвердження Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей» від 12.06.15 № 415 ог / Державна фіскальна служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63768.html>

На виконання Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 р. № 1669-VII Кабінетом Міністрів України від 30 жовтня 2014 р. було затверджено розпорядження «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція» № 1053, яке майже одразу втратило свою чинність на підставі розпорядження від 5 листопада 2014 р. № 1079. Новий перелік був знов затверджений тільки 2 грудня 2015 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України» № 1275-р. Таким чином, протягом більше року норми закону №1669-VII не могли застосовуватися. У Верховній Раді України від 29.12.2015 р. зареєстровано законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення поняття територія проведення антитерористичної операції та вдосконалення механізмів її визначення» №3737. Документом пропонується на законодавчому рівні визначити, що інформація про територію проведення антитерористичної операції надається Службою безпеки України, оприлюднюється і поповнюється її на офіційному веб-сайті та є відкритою.

9) Несвоєчасне відшкодування ПДВ, необхідність сплати податку на майно за об'єкти, що перебувають на тимчасово неконтрольованій території, а отже не можуть використовуватися в господарській діяльності;

10) Втрата установчих та/або первинних документів підприємствами, побоювання їх перевезення через лінію зіткнення, неможливість проведення загальних зборів акціонерів товариств, що перебувають непідконтрольній території.

Держава забезпечує відновлення інфраструктури постраждалого регіону та соціальну підтримку тимчасово переміщеним особам. Донбас залишається зоною підвищеного ризику для приватних інвесторів. Відтак

держава надає додаткові кошти для бюджетів Донецької та Луганської областей на фінансування субвенції з відновлення доріг (300 млн грн у 2015 р.) та розбудови опорних шкіл, амбулаторій, дитячих садків та ін.¹⁹ (понад 9 млрд грн у 2016 р.). Ремонт і модернізація пошкоджених об'єктів надають можливість налагодження підприємницької діяльності для зміцнення податкової безпеки регіону та суб'єктів господарювання.

Водночас за обліковими даними кількість тимчасово внутрішньо переміщених осіб істотно різниться на **762 тис. осіб**. Так згідно даних Мінсоцполітики²⁰ (на 21 червня 2016 р.) взято на облік **1 786 486** переселенців з Донбасу і Криму. Згідно даних Міжвідомчого координаційного штабу²¹ (на 29 червня 2016 р.) з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції в інших регіонах України тимчасово розміщено **1 024 508** осіб, у тому числі з Донецької і Луганської областей – 1 002 063 особи та з АР Крим – 22 445 осіб. Відтак і кількість фактичних платників податків Донбасу потребує уточнення.

Висновки

Впродовж 2014 р. податкова безпека Донбасу та держави загалом зазнала безпрецедентних раніше загроз через порушення цілісності фіскального простору. Оцінка податкових втрат є вагомою складовою підрахунку сукупних збитків від збройної військової агресії РФ. За консервативними оцінками простим методом прямого розрахунку показників Державної фіскальної служби України, податкові втрати бюджетів всіх рівнів від окупації Донбасу в 2014-2015 рр. за інших рівних умов становили близько 14,2 млрд грн, в т.ч. по Донецькій області -10 млрд грн та по Луганській

¹⁹ Президент підписав Закон, який дозволить направити додатково понад 3 млрд гривень на відновлення Донбасу / Адміністрації Президента України. – 09.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-yakij-dozvolit-napraviti-dodatkovu-37333>

²⁰ Обліковано 1 786 486 переселенців / Міністерство соціальної політики України. – 21.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=190488&cat_id=107177

²¹ Міжвідомчий координаційний штаб повідомляє / Державна служба України з надзвичайних ситуацій. – 29.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Mizhvidomchiy-koordinaciyuniy-shtab.html>

області -4,2 млрд грн (в цінах 2013 р.). За макроекономічними оцінками із врахуванням валютного курсу, потенційні втрати становлять понад 750 млрд грн доходів зведеного бюджету, в т.ч. 600 млрд грн податкових надходжень. Водночас зазначені оцінки не враховують прямі збитки від недоотриманої вигоди з урахуванням податкових втрат внаслідок окупації.

Проведений аналіз свідчить про застосування на Донбасі достатньої кількості податкових пільг і надання їх додаткового обсягу є необґрунтованим з точки зору податкової безпеки держави. Аналіз створення спеціальних (вільних) економічних зон та територій пріоритетного розвитку на Донбасі засвідчив неефективний досвід їх застосування в 1998-2004 рр. Натомість необхідне забезпечення сприятливих умов для здійснення підприємницької діяльності, інвестиційно-інноваційного процесу на загальнодержавному рівні через дерегуляцію.

Потребує вдосконалення податкове адміністрування, облік платників податків, забезпечення адресності державного та міжнародного донорського стимулювання регіонального розвитку, що сприятиме зміцненню податкової безпеки Донецької та Луганської областей.

Досягнення миру з відновленням Донбасу – основний національний інтерес для забезпечення сталого розвитку національної економіки та державності України.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Міністерству фінансів України, Державній фіскальній службі необхідно:

1. Фінансово обґрунтувати недоцільність створення спеціальних (вільних) економічних зон та територій пріоритетного розвитку на Донбасі (законопроект № 2420 від 19.03.2015 р.) з метою попередження штучного переміщення податкової реєстрації суб'єктів господарювання у східні регіони без фактичної зміни місця діяльності, а отже отримання ними невиправданих конкурентних переваг та втрат доходів бюджетів.

2. Уточнити кількість платників податків на підконтрольних територіях Луганської та Донецької областей із завершенням верифікації тимчасово внутрішньо переміщених осіб та створенням централізованої бази отримувачів соціальних виплат.

3. Забезпечити процедури своєчасного відшкодування ПДВ підприємствам, що сплачують цей податок з окупованих територій. Зокрема, доопрацювати не включений Комітетом Верховної Ради з питань податкової та митної політики до порядку денного сесії Проект Закону про внесення зміни до підрозділу 10 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей адміністрування ПДВ на території проведення антитерористичної операції (№4601 від 06.05.2016 р.), в якому чітко визначити території, на які поширюється дія особливого порядку.

Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб доцільно:

1. Спільно з облдержадміністраціями, головними управліннями Державної фіскальної служби, Державної казначейської служби та Фонду державного майна в Донецькій та Луганській областях провести розрахунок прямого збитку з урахуванням недоотриманої вигоди внаслідок окупації з урахуванням податкових втрат.

2. Забезпечити максимально повне та ефективне використання, прозоре та публічне звітування відповідно до міжнародних процедур за результатами залучення донорських коштів для відновлення Донбасу.

3. Розробити Стратегію реінтеграції окупованих територій, що включатиме порядок фінансово-економічної взаємодії контрольованих територій з непідконтрольними.

У разі визнання політично доцільним збереження діючого порядку необхідно технічними засобами унеможливити нелегальний перетин суб'єктами господарювання лінії розмежування та контрабанду. Водночас слід забезпечити сприятливі умови для сплати податків та подання звітності

підприємствами (зокрема, вугільної промисловості) з окупованих територій до Державного та місцевих бюджетів України.

У разі військового загострення та обрання *більш жорсткого* за діючий зараз порядку можливо:

- в цілях оподаткування ПДВ прирівняти вивезення товару на окуповану територію до кінцевої реалізації, оскільки неможливо проконтролювати її дійсний обсяг. Найбільш ймовірно на балансах підприємств там обліковується значний обсяг готової продукції, яка фактично вже реалізована без належної сплати податків;

- в цілях визначення фінансового результату для оподаткування податком на прибуток підприємств обмежити включення до витрат операцій з компаніями на окупованих територіях, які складно перевірити та/або за операціями з компаніями-боржниками бюджету, оскільки частина заборгованості швидше за все є фіктивним переміщенням прибутку. Водночас таких боржників може виявитися багато, оскільки за Донбасом обліковується близько 6 млрд грн податкового боргу;

- передбачити спрощену процедуру стягнення активів з боржників.

Національний інститут стратегічних досліджень,
червень 2016

відділ фінансової безпеки,
Касперович Ю.В., к.е.н.

Динаміка податкових надходжень Донецької області до зведеного бюджету в 2013-2015 рр.

Назва податку або збору	Зарахування (державний / місцеві бюдж.)	Надходження податків та зборів, млрд грн			% виконання плану			% росту до попереднього періоду		Питома вага в загальних надходженнях, %			Місце серед областей (№ з 24) України, п/п		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2014/13	2015/14	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ПДФО	державний	-	148,8	1 711,2	-	94,4	116,3	-	1 149,9	-	1,2	3,8	-	3	2
	місцеві	7 539,0	6 004,5	3 686,1	104,1	107,6	115,2	79,6	61,4	11,7	9,6	6,7	1	1	2
Податок на прибуток	державний	1 722,4	1 176,1	374,3	109,6	130,2	100,0	68,3	31,8	3,2	3,0	1,1	2	2	9
	місцеві	84,6	13,9	110,9	232,4	210,2	390,0	16,4	797,2	12,5	5,4	2,6	1	4	3
Рентна плата за викор. лісових ресурсів	державний	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	місцеві	0,8	1,9	2,3	113,4	140,7	278,3	222,5	121,4	0,3	0,4	0,4	21	19	20
Рентна плата за викор. води	державний	60,9	46,2	26,7	108,2	85,6	68,5	75,8	57,9	8,4	7,3	4,8	2	2	5
	місцеві	60,9	46,2	26,8	108,2	85,6	68,6	75,8	58,0	8,1	7,3	4,8	2	2	5
Рентна плата за користування надрами	державний	234,7	229,1	289,2	100,7	85,8	111,4	97,6	126,2	1,8	1,3	0,8	8	9	9
	місцеві	192,1	156,8	78,9	102,5	95,8	133,5	81,6	50,3	15,9	11,0	7,7	2	2	3
Рентна плата за користув. р/ч ресурсом України	державний	1,2	2,1	2,7	133,6	94,3	124,5	173,1	128,5	0,1	0,2	0,1	3	2	2
ПДВ	з вироблених	4 080,7	2 258,4	1 451,4	90,6	80,4	99,6	55,3	64,3	4,8	2,8	1,4	1	3	7
	з ввезених	6 610,4	4 005,7	3 383,5	86,5	80,6	88,5	60,6	84,5	6,8	3,7	2,4	4	7	8
Акцизний податок	з вироблених	31,8	39,1	2,5	85,8	128,2	106,1	122,8	6,5	0,1	0,1	0,0	13	14	22
	з ввезених	829,1	533,2	39,1	102,2	103,1	71,2	64,3	7,3	11,6	3,7	0,2	3	8	18
Мито	ввізне	390,4	272,3	513,2	76,4	87,4	106,3	69,7	188,5	3,5	2,5	1,3	6	7	14
	вивізне	2,8	2,0	2,7	7,6	387,9	265,5	72,5	131,8	3,6	0,9	0,6	7	11	12
Податок на нерухоме майно	місцеві	1,0	1,6	18,2	-	187,9	100,1	163,7	1 116,2	5,5	3,6	2,4	4	7	10
Земельний податок	місцеві	1 172,2	944,5	653,1	103,6	120,1	119,4	80,6	69,1	9,2	7,8	4,4	2	2	5
Збір за місця для паркув. трансп. засобів, турист. збір	місцеві	1,8	1,4	0,7	141,9	293,8	118,0	77,0	49,2	1,7	1,6	0,7	7	9	14
Єдиний податок	місцеві	489,6	403,9	356,9	114,4	114,3	119,5	82,5	88,4	7,4	5,4	3,3	2	5	10
Екологічний податок	державний	355,4	453,9	67,4	106,6	61,1	50,3	127,7	14,8	16,8	16,8	6,1	1	1	2
	місцеві	315,2	243,1	269,5	106,6	79,8	50,3	77,1	110,8	24,0	22,4	17,0	1	2	2
	від митниці	17,8	11,4	-	-	147,9	-	64,3	-	7,2	1,3	-	3	12	-
Збір на розвиток виноград., садівництва і хмелярства	місц. до 2015 р.	75,6	60,8	3,3	100,8	102,0	-	80,4	скасов.	6,9	5,9	3,2	2	2	6
Збір за пров. деяких видів підприємн. діяльності	місц. до 2015 р.	43,1	33,3	-1,0	104,8	101,8	-	77,4	скасов.	7,9	6,5	-	1	2	-
Єдиний соц. внесок	соц. фонди	5 837,1	12 738,0	7 729,7	88,8	100,7	53,6	-	60,7	11,6	7,0	4,2	1	1	4

Джерело: розрахунки за даними Головного управління Державної фіскальної служби України у Донецькій області.

Примітка: дані наведено за виключенням великих платників податків, що обліковуються за Офісом обслуговування ВПП.

Динаміка податкових надходжень Луганської області до зведеного бюджету в 2013-2015 рр.

Назва податку або збору	Зарахування (державний / місцеві бюдж.)	Надходження податків та зборів, млрд грн			% виконання плану			% росту до попереднього періоду		Питома вага в загальних надходженнях, %			Місце серед областей (№ з 24) України, п/п		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2014/2013	2015/2014	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ПДФО	державний	-	35,2	500,4	-	72,5	107,3	-	1 422,3	-	0,3	1,1	-	23	19
	місцеві	2 904,8	2 236,5	1 146,9	102,1	105,4	106,9	77,0	51,3	4,5	3,6	2,1	6	8	17
Податок на прибуток	державний	384,3	243,1	68,4	104,5	122,0	100,1	63,3	28,1	0,7	0,6	0,2	14	15	24
	місцеві	23,0	8,0	14,6	85,0	166,4	227,3	34,9	181,5	3,4	3,1	0,3	4	9	23
Рентна плата за викор. лісових ресурсів	державний	0,3	0,4	0,6	151,0	115,2	134,1	146,9	164,7	0,2	0,2	0,2	18	18	18
	місцеві	1,2	1,9	2,3	203,6	284,2	142,7	156,3	117,7	0,5	0,5	0,4	18	18	19
Рентна плата за викор. води	державний	8,2	4,9	2,4	103,9	69,9	64,4	59,7	49,1	1,1	0,8	0,4	16	20	24
	місцеві	8,2	4,9	2,4	103,9	69,9	64,7	59,7	49,4	1,1	0,8	0,4	16	20	24
Рентна плата за користування надрами	державний	207,7	407,3	699,0	101,1	163,2	139,5	196,1	171,6	1,6	2,2	1,9	9	8	7
	місцеві	51,5	47,8	15,2	106,2	119,8	115,4	92,8	31,7	4,3	3,4	1,5	6	7	9
Рентна плата за користув. р/ч ресурсом України	державний	0,5	0,4	0,2	125,0	95,1	115,4	80,0	59,6	0,1	0,0	0,0	5	14	23
ПДВ	з вироблених	921,7	435,4	195,8	95,4	75,6	102,1	47,2	45,0	1,1	0,5	0,2	10	21	24
	з ввезених	2 807,6	2 057,7	919,2	77,7	75,7	107,4	73,3	44,7	2,9	1,9	0,7	9	14	22
Акцизний податок	з вироблених	31,3	8,2	5,6	122,2	108,1	104,2	26,2	68,8	0,1	0,0	0,0	14	20	19
	з ввезених	24,7	15,9	3,5	124,3	81,6	66,1	64,3	22,3	0,3	0,1	0,0	16	20	23
Мито	ввізне	147,0	116,5	121,1	101,8	102,6	131,4	79,3	103,9	1,3	1,1	0,3	12	17	24
	вивізне	0,0	0,1	0,0	43,0	250,5	0,0	1 013,0	0,0	0,0	0,1	0,0	21	20	24
Податок на нерухоме майно	місцеві	0,6	1,0	7,9	-	164,7	102,0	183,5	780,1	3,1	2,3	1,1	10	10	22
Земельний податок	місцеві	381,6	302,1	220,7	102,8	123,2	120,9	79,2	73,0	3,0	2,5	1,5	8	12	19
Збір за місця для паркув. трансп. засобів, турист. збір	місцеві	0,2	0,1	0,0	85,2	106,9	101,2	48,0	43,2	0,2	0,1	0,0	22	23	24
Єдиний податок	місцеві	211,9	146,1	142,2	114,4	97,2	118,5	69,0	97,3	3,2	2,0	1,3	8	17	24
Екологічний податок	державний	98,3	109,7	8,1	109,7	60,0	33,9	111,6	7,4	4,6	4,1	0,7	4	5	11
	місцеві	87,2	59,1	32,4	109,7	78,4	33,9	67,8	54,8	6,6	5,4	2,0	4	5	11
	від митниці	0,2	0,7	-	-	84,3	-	313,4	-	0,1	0,1	-	18	24	-
Збір на розвиток виноград., садівництва і хмелярства	місц. до 2015 р.	17,3	10,0	0,7	94,4	84,1	-	57,7	скасов.	1,6	1,0	0,6	10	21	24
Збір за пров. деяких видів підприємн. діяльності	місц. до 2015 р.	20,5	13,7	-0,1	102,3	94,1	-	66,8	скасов.	3,7	2,7	-	7	15	-
Єдиний соц. внесок	соц. фонди	2 461,6	5 306,8	2 513,5	89,9	84,4	39,3	-	47,4	4,9	2,9	1,4	4	8	23

Джерело: розрахунки за даними Головного управління Державної фіскальної служби України у Луганській області.

Примітка: дані наведено за виключенням великих платників податків, що обліковуються за Офісом обслуговування ВПП.

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА В СТРАТЕГІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДОНБАСУ

Розширена анотація

Збройна військова агресія РФ на Донбасі з окупацією частини території України призвела до негативних соціально-економічних наслідків. Падіння обсягів промислового виробництва та міграція платників податків стали основним фактором ризику для податкової безпеки держави. Обсяги валового регіонального продукту Донецької області в 2014 р. порівно з довоєнним 2013 р. скоротилися майже на третину, а Луганської області – в половину, що позначилося падінням наповнення бюджетів всіх рівнів. Надходження податків та зборів до державного бюджету України, доходи місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей, надходження ЄСВ відновлюються повільними темпами. Разом з тим, якщо у 2015 р. можна було вести мову про уповільнення падіння, то з початку 2016 р. фіксуються стійкі ознаки повоєнного відновлення промислового та податкового потенціалу підконтрольних Україні територій. Вживаються заходи для зменшення обсягів контрабанди через лінію розмежування. Але Донбас через бойові дії з боку РФ поки що залишається зоною підвищеного ризику для ведення бізнесу та здійснення інвестицій, а відтак відновлення регіону відбувається повільними темпами, тому необхідно провести аналіз чинників, що впливають на податкову безпеку частково окупованих областей України та визначити заходи щодо зміцнення.